

Perashat Vaij 5783

מעשה המשפט

Marcos y Lety Amiga

Velas: 5:55 pm
Fin Shabat 1: 6:49 pm - R”T: 7:24 pm
Fin Shabat 2: 6:58 pm - R”T: 7:26 pm

Maasé Bet Din

Rab Joshua M. Hilu
חבר בה"ד אמת ומשפט

Maasé Sheaya

¿Me tomas una foto?

Entrega por la Torá

Caso: De paseo Isaac le dio a Daniel su cámara y le pidió que le tomara una foto con el paisaje, cuando Daniel tomó la cámara del hilo que la sujetaba, de pronto se rompió el hilo causando que la cámara se caiga de su mano y se rompiera. Isaac y Daniel deciden consultar con un Dayan si según la Halajá Daniel tiene que pagar el daño.

Tashin, situada en la frontera de la República Checa, estaba bajo el dominio ruso, y sujeta a las leyes antirreligiosas del gobierno soviético quienes prohibieron absolutamente la reunión de varias personas juntas.

Respuesta: Existe cierta discusión entre los Rishonim acerca de una persona que daña a su compañero por causa de un Ones Gamur (perceance total), ya que es una situación en la que el Mazik (dañador) no tenía forma alguna de prevenir el daño, el Tosafot (ב"ק כז:) sostiene que está exento de pagar en dicha situación, a diferencia del Ramba”n (ב"מ כב:) que no diferencia entre Ones normal y Ones Gamur y de cualquier forma el Mazik está obligado a pagar.

Rab Pinjas Finstat zt”l, tenía una Gemara y reunió a 30 refugiados judíos y les dio un Shiur de Guemará todos los días. Una vez a mitad del Shiur se escucharon fuertes golpes en la puerta. Sin tener otra opción, abrieron la puerta, y vieron a un grupo de soldados rusos y un general. El general comenzó a gritarles fuerte: "¡No saben qué lo que están haciendo aquí está estrictamente prohibido! ¡Después de todo, por esta reunión ilegal de ustedes, todos pueden ser enviados a Siberia!"... Un miedo terrible se apoderó de los reunidos, esto era lo único que aún les faltaba. Mientras gritaba, el general se acercó a Rab Pinjas y le arrebató la Guemará, e incluso la leyó por unos momentos y nuevamente comenzó a gritar como si fuera por una ira incontrolable: "¡Peligrosos revolucionarios! ¿literatura religiosa? ¡Esto es contra la ley soviética". Rab Pinjas trató de explicar: "Señor comandante, quien como usted sabe lo que está pasando hoy en las calles de las ciudades, los jóvenes refugiados de guerra pueden deteriorarse rápidamente en los rangos más bajos de la moralidad humana, estoy tratando de mantenerlos ocupados, llenar sus mentes con cierto contenido, ¡así es como evito que lleguen al mundo del crimen!" Parecía que el general se calmó un poco, les dio una pista a sus soldados, según la cual comenzaron a salir de la casa. Sin embargo, mientras estaba parado junto a la puerta de salida, el general volvió a gritar "Si repites estas acciones una vez más, ¡todos ustedes serán juzgados! ¡Habéis sido advertidos!" Y en ese momento los soldados abandonaron el lugar.

Una de las pruebas del Tosafot para exentar al Mazik en Ones Gamur es de un Shomer Jinam (cuidador sin paga) que movió el barril que cuidaba y se rompió en el traslado que está exento de pagar y si fuera que Mazik en Ones Gamur está obligado a pagar tendría que pagar y de lo que la Halajá es que está exento aprendemos que si el daño ocurrió de forma de perceance total es Patur.

Sin embargo, encontramos varias formas de explicar este Din de manera que no hay prueba a favor del Tosafot. El Rib”á (שטמ”ק ב”ק כז:) rechazó la prueba ya que el motivo de la exención es por el hecho de que el Shomer está involucrado en el beneficio del dueño del barril, y todo aquel que obra en beneficio del Nizak (quien recibió el daño) no es considerado Mazik por lo tanto está exento de pagar.

Por otro lado, encontramos que el Abné Nezer (ה”מ ס”ב) escribió que aún según el Ramba”n, en el caso del barril está exento de pagar, así como dice el Ros”h que una persona que le dieron a cuidar una copa de plata, y entraron ladrones especialmente a robar la copa, aunque forzaron y torturaron al Shomer para que les entregue la copa, el está exento de pagar, porque asumimos que la lógica es que él no recibió sobre él pagar la copa en caso que entren ladrones especialmente por la copa y lo torturen. Y de igual manera en nuestro caso se puede decir que a una persona que le piden tomar una foto, asumimos que él no tiene intención de pagar por algún perceance, y sobre esa condición se lo dieron a cuidar.

También encontramos la explicación del Raaba”d y el Najalat David que en el caso que el Shomer mueve el barril de un lugar a otro no es considerado Adam Hamazik ya que el barril no se rompió por una fuerza que el haya ejercido directamente sobre el barril, sino solamente cayó de sus manos al piso, por lo tanto cuando fue un perceance no está obligado a pagar. Así mismo en nuestro caso la cámara no fue dañada directamente por una fuerza que él aplicó, por lo tanto, no se considera Adam Hamazik y no está obligado a pagar por ser un perceance aún según el Ramba”n.

Conclusión: Hay cuatro motivos para exonerar a Daniel de pagar la cámara. 1. Según el Tosafot ya que el hilo se rompió solo es considerado como un Ones Gamur y es Patur. 2. Aún según el Ramba”n ya que Daniel está involucrado en el beneficio del dañado está exento como dijo el Rib”á, 3. Según él Abné Nezer Daniel recibió la cámara para tomarle la foto a Isaac sin responsabilidad de Ones Gamur 4. Según la opinión de Raaba”d hay otra razón para la exención, ya que el daño ocurrió solo sin que Daniel aplicara fuerza alguna para ocasionarlo.

Halajá Lemaasé

Pregunta: ¿Puedo hacer Kidush con vino que huele mal?

lo haga delante de mí.

Respuesta: La Guemará en Babá Batrá (רצ) menciona que para que un vino sea propicio para hacer Kidush con él tiene que ser propicio para hacer con el Nisuj sobre el Mizbeaj y la conclusión de la Guemará es que un vino que tiene mal olor ya que no se puede hacer Nisuj no está permitido hacer Kidush con el.

El vino con mal olor lo definió el Rashba”m aun si únicamente huele mal por causa de que el barril o la botella donde está depositado provocó que se penetre mal olor en el mismo vino, con más razón si el vino mismo tiene mal olor, y el Mishná Berurá (רע”ב ס”ק א) menciona que aún Bediabad no cumple si hizo Kidush con el.

El motivo de esto es por cuanto que un vino que huele mal nadie lo presentaría delante de un rey y sobre eso dijo el Pasuk “Hakribehu Na Lipjateja”, el Pasuk habla sobre el que quiere acercar un animal ciego o cojo como Korbán y Hashem le dice así como no lo acercarias delante de un rey de carne y hueso tampoco

Esta prohibición es únicamente mientras el mal olor del vino esté presente, pero en el caso que el mal olor del vino desapareció, como es común en los vinos moscato que al principio de su proceso huelen mal pero luego se quita el mal olor, cuando se le quite el mal olor está permitido (או”ל ח”ב פ”כ י”ז).

Después de unos minutos, antes de que tuvieran tiempo de recuperarse, hubo un fuerte golpe en la puerta nuevamente, aparentemente el asunto aún no terminaba, esta vez era el general solo inmediatamente se acercó a Rab Pinjas y le susurró "לערן, לערן ווייטער דו טוסט גוט, לאז נישט נאך, לערן ווייטער" "en Idish", (Estudia, estudia más, no te rindas, estás haciendo algo bueno, ¡sigue aprendiendo!) Y terminando sus palabras salió del lugar.

Aparentemente, este general ruso no era más que un judío, un antiguo estudiante de Yeshivá, que en las circunstancias de esos días se unió al ejército ruso. Y ahora cuando vio a judíos sentados estudiando la Guemará, esto le tocó el corazón, le recordó aquellos días de su juventud e incluso logró leer unas líneas en la Guemará, excepto que en presencia de los soldados bajo su mando tenía que "jugar" el papel de un comunista leal, gritar, blasfemar y maldecir, e incluso amenazar con la deportación a Siberia. Pero después de dejar a sus soldados donde los dejó regresó a alentarlos.

פרשת ויחי

בענין תוכחת יעקב לשמעון ולוי

בית דין של ישראל מצווין לעשות דין בבן נח העובר על אחת ממצוותיו, וכ"כ המשך חכמה (דברים כ"ב כ"ב) דוביערת הרע מישראל כתיב ולא מהעמים יע"ש. וא"כ י"ל דלכן כעס עליהם יעקב דאף דאנשי שכם התחייבו מיתה מ"מ לא היה זה מוטל על בני יעקב שהיו ישראלים לדון את הבני נח.

ולפי"ז י"ל דנחלקו יעקב ובניו בפלוגתת הקדמונים הנ"ל אם היה להאבות קודם מ"ת דין ישראל או דין דב"נ, דיעקב סבר שהיה להם דין דישראל וממילא לא היה מצווין לדון את הבן נח ולכן כעס עליהם, אבל שמעון ולוי סברו שיש להם דין בן נח והיה מוטל עליהם לדון את אנשי שכם.

ודאתינן לכל זה מובן השתא מה שקיללם יעקב דוקא לשמעון ולוי על מכירת יוסף, דלכל האחים היה תירוץ למה רצו להרוג את יוסף כיון שהיה מביא דיבתם רעה, אבל על שמעון ולוי טען יעקב ממ"נ שעשו שלא כהוגן, כיון ד'באפם הרגו איש' את כל אנשי עיר שכם, וא"כ סברו שיש להם דין בן נח והיה מוטל עליהם לעשות דין, וא"כ איך 'ברצונם עיקרו שור' שרצו להרוג את יוסף על שהביא דיבתם רעה וסברו שיש להם דין ישראל.

דאשת פוטיפר הרי היה בצנעה כמו שכתוב 'ואין איש מאנשי הבית שם בבית', וא"כ לא הי' לו למסור נפשו בזה. והרי כתב הרמב"ם (יסודי התורה פ"ה ה"ד) דכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו.

אמנם באמת יש לומר דיוסף היה מחויב למסור נפשו בזה משום דיוסף לשיטתו הרי ס"ל דקודם מ"ת עדיין לא יצאו האבות וזרעם מכלל בן נח לכל מילי, ולחומרא דין בן נח יש להם, והרי לגבי בן נח הוי אשת עכו"ם אשת איש גמורה דהרי בעולת בעל יש להם, והוי גילוי עריות גמור דהדין הוא שאפילו בצנעא יהרג ואל יעבור.

ולפי"ז יש לומר דזה היה הויכוח ביניהם, דאשת פוטיפר אמרה ליוסף 'שכבה עמי', כי ישראל אינו מצווה על אשת בן נח ולא יהיה לו שום חטא בזה, ויוסף השיב לה 'ואיך אעשה הדעה הגדולה הזאת' כי הרי שיטתי היא בענין המחלוקת שהיה ביני ובין אחי דעדיין יש לנו לחומרא דין בן נח, וא"כ אם עתה אעשה הרעה הגדולה הזאת ואסמוך על זה דיש לנו דין ישראל לכל מילי, א"כ אהיה חוטא למפרע מה שדברתי רעה על השבטים ויצמח מזה המעשה אשר 'וחטאתי לאלקים', היינו שכבר חטאתי בסיפור לשון הרע שחמור כמו עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים כמי שאמרו חז"ל, וא"כ כדי להציל את עצמי מחטא לשון הרע לעבר הנני מוכרח להחזיק שיטתי שיש לנו עדיין דין בן נח לחומרא וממילא את אשת איש ובן נח מצווה על אשת רעהו וכאמור.

והנה כתב הרמב"ם (מלכים פ"ט ה"ד): 'וכיצד הן מצווין על הדינים חייבים להושיב דינים ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצוות אלו ולהזהיר את העם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצוות אלו יהרג בסייף וכו', ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו', והרמב"ן בחומש (בראשית ל"ד י"ג) תמה עליו דא"כ היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיתתו, ואם פחד מהם למה כעס על בניו וארר אפם אחר כמה זמנים וענש אותם וחלקם והפיצם והלא הם זכו ועשו מצוה ובטחו באלקים והצילם. ולכן הוא חולק על הרמב"ם ומפרש בענין אחר יעו"ש, וצ"ע מה יענה הרמב"ם על זה.

והנה הרמב"ן שם בהמשך דבריו כתב דאנשי שכם וכל שבעה עממין היו עובדי עבודה זרה ומגלה עריות ועושים כל תועבות השם, ומ"מ לא היה הדבר מסור ליעקב ובניו לעשות בהם דין. ולכאורה כוונתו דאין

בפרשת ויחי מוכיח יעקב את שמעון ואת לוי ואמר (מ"ט ו') 'כי באפם הרגו איש וברצונם עיקרו שור', ופירש רש"י שם כי באפם הרגו איש היינו את אנשי שכם וברצונם עיקרו שור היינו שרצו לעקור את יוסף שנקרא שור. וצ"ב למה דוקא אותם קילל על מכירת יוסף והלא כל האחרים מכרוהו ולא רק הם, ובפשוטו י"ל דהם התחילו כמבואר בפסוק ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא והם היו שמעון ולוי ע"ש ברש"י.

ובדרך חידוד יש לומר דהנה על הפסוק (בראשית ל"ז ב') 'ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם', פרש"י שהיו אוכלים אבר מן החי. והקשו המפרשים (עי' ברא"ם שם) ממ"נ, אם אמת נכון היה הדבר איך יתכן שהשבטים הקדושים יעברו על איסור אבן מן החי, ואם אינו אמת איך יתכן שיוסף יעיד שקר בפני אביו.

וכבר נודע מה שפירש הפרשת דרכים שהיו אוכלים מבהמה מפרכסת לאחר שחיטה, שאסור לבן נח מדין אבר מן החי, כיון דלדידהו במיתה תליא מילתא ועדיין לא מתה לגמרי והרי היא אסורה, ומותר לישראל כיון דבשחיטה תליא מילתא, והשחיטה התירה את הבהמה לאכילה. ונחלקו יוסף ואחיו אם היה להם דין ישראל או דין בן נח, דהשבטים היו סוברים דמעת שמל אברהם אבינו ע"ה את עצמו וקיבל עליו עול תורה ומצות יצא לגמרי מדין בן נח, ויש לו ולזרעו אחריו דין ישראל לכל מילי, ולכן מותרים המה לאכול מבהמה בעוד שהיא מפרכסת, אבל יוסף היה סבור שלא יצאו לגמרי מדין בן נח לכל מילי ולחומרא עדיין דין בן נח יש להם, ולהכי ממילא אסורים המה במפרכסת, ולכן סיפר לאביו שהיו אוכלים אבר מן החי כדי שאביו ימנע אותם מזה ע"ש.

ועל פי זה נבין דבר נפלא, דהנה כשיוסף הצדיק עמד בנסיון, אמר לאשת פוטיפר 'ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים', ולכאורה היה לו לומר 'ואחטא לאלקים' לשון עתיד, כמו שאמר 'ואיך אעשה' בלשון עתיד. ופירש בספר חמודי צבי דהנה אמרינן במדרש (ב"ר פ"ז ס"י) דאשת פוטיפר אמרה ליוסף: 'כופפה אני את קומתך מסמא אני את עיניך', וקשה אמאי מסר נפשו על זה, והלא אמרינן בסנהדרין (נב): דאין אישות לנכרים, וא"כ אין כאן איסור כלל, והבא על הנכרית הוא רק מדרבנן שגזרו בב"ד של חשמונאי כדאיתא בגמ' ע"ז (לו:), ואף דהלכה למשה מסיני דהבא על הארמית קנאים פוגעים בו היינו דוקא בפרהסיא וכמעשה שהי' אבל בצנעא לא הוי רק גזירה מדרבנן כדאמרינן בגמ' שם, ובמעשה

ידעות הרבה יש לכלל או"י
אנני אדם, וזו מנוה מלו
ורחוקה מנוה ביותר. יש
אדם שהוא בעל חיומה, כואם
תמיד, ויש אדם שדעתו
מיושבת עליו ואינו כואם
כלל... וכלל כיוצא בהן: שני
קצוות הרחוקות זו מלו
שכלל דעה ודעה אינן דרך
טובה, ואין ראוי לו לאדם
ללכת בהן ולא ללמדן
לצד... יחזיר צדו לצד טובה
וילך בדרך הטובה, והיא
הדרך הישרה: הדרך הישרה
היא מידה בינונית שכלל דעה
ודעה מכלל דעות יש לאדם"
 (ראמ"ט דעות פ"א כ - ד)